

Overall waar gewerkt wordt is sprake van arbeidsomstandigheden. Wie werkt met gevaarlijke machines of chemische stoffen denkt al gauw aan allerlei veiligheidsaspecten. Mensen die veel computerarbeid verrichten, denken eerder aan muisarmen, bureaustoelen of het uitlichten van de werkplek.

In zeer uiteenlopende situaties wordt de Arbo-wet erbij gehaald om de arbeidsomstandigheden aan de kaak te stellen. Ook op de golfbaan. Maar wat moet je als greenkeeper weten van de Arbo-wet? Hoe noodzakelijk is scholing? En welke scholing dan?

Auteurs: Arnold Bakker en Ernst Bos

Scholing in Arbeidsomstandigheden: zin of onzin?

Historie

Voor het juiste perspectief van de Arbo-wet is een terugblik in de geschiedenis wellicht nuttig. Tot medio 1996 werden op grond van de Veiligheidswet uit 1934 besluiten uitgevaardigd, waarin werd aangegeven wat men moest doen om 'wettelijk gezien' veilig en verantwoord te werken. In de zogenaamde 'P-bladen' werden voor verschillende situaties gedetailleerde voorschriften gegeven voor bijvoorbeeld persoonlijke beschermingsmiddelen of veiligheidsvoorzieningen aan machines. In de praktijk werd de zwarte piet nogal eens heen en weer gespeeld. De werkgever: "Ik heb gezorgd voor alle verplichte veiligheidsmiddelen, maar ze gebruiken ze niet." De werknemer: "De voorzieningen zijn er wel, maar ze zitten niet lekker en het werkt onhandig, bovendien wordt er toch nooit gecontroleerd op het gebruik."

De Arbeidsomstandighedenwet (met het bijbehorende Arbo-besluit) heeft een heel ander karakter. Er worden zo min mogelijk voorschriften gegeven, maar in plaats daarvan zijn de doelen op het gebied van veiligheid en gezondheid beschreven. In de praktijk betekent dit dat maatwerk moet worden geleverd, omdat de risico's per situatie sterk kunnen verschillen. Op de golfbaan zijn bepaalde risico's vergelijkbaar met die van hoveniers, maar er zijn ook aanzienlijke verschillen. Om het vereiste maatwerk te kunnen leveren is inventarisatie van de risico's op het

gebied van veiligheid en gezondheid noodzakelijk. Vervolgens moeten alle risico's zoveel mogelijk worden geminimaliseerd. Dit gebeurt volgens een "Plan van aanpak".

Risicomanagement

Omdat meestal niet alles tegelijk kan en meestal ook niet nodig is, wordt in het "Plan van aanpak" gewerkt volgens een zogenaamde arbeids-hygiënische strategie:

- bestrijden aan de bron;
- afschermen van de risicobron;
- afschermen van de mens;
- rest risico minimaliseren door middel van gebruiken persoonlijke beschermingsmiddelen.

Als het "risicomanagement" goed wordt uitgevoerd, is door het hele bedrijf duidelijk en zichtbaar op welke wijze de risico's worden aangepakt en weet elke betrokkene wat zijn/haar taak en verantwoordelijkheid is. Op deze verantwoordelijkheid worden zowel werkgevers als werknemers aangesproken op grond van de Arbo-wet. De overheid treedt duidelijk terug waar het gaat om het stellen van stringente voorschriften voor middelen en werkwijzen.

Nut en noodzaak van opleiding

Om de eigen taken en verantwoordelijkheden goed aan te kunnen, moeten zowel werkgever als werknemer doordrongen zijn van de impact

van de Arbo-wet. Bijvoorbeeld: een werknemer is onvoldoende opgeleid om zijn taak naar behoren te kunnen uitvoeren, neemt te grote risico's en leidt schade aan zijn gezondheid. De werkgever zal hiervoor verantwoordelijk worden gesteld, met veelal vergaande financiële consequenties. Hij blijft in het kader van de bedrijfsvoering verantwoordelijk voor de (opleidings-)kwaliteit en het gedrag van zijn werknemers. Overigens is de werknemer verplicht de noodzakelijke opleiding te volgen en daarnaar te handelen.

In het algemeen heeft opleiding zowel voordeel voor werknemers als werkgevers. Voor werknemers zal vooral het persoonlijke belang wegen:

- verhoging welzijn, door het beter berekend zijn voor de taak;
- beter veiligheids- en gezondheidsbesef;
- minder (ziekte)verzuim;
- kwaliteitsverbetering van het werk.

Voor de werkgever tellen vooral bedrijfsmatige motieven:

- kwaliteitsverbetering van het werk, soms ook kwantiteitsverbetering;
- minder (ziekte)verzuim;
- lagere verzekeringspremies;
- vermindering van veiligheids- en gezondheidsrisico's, met mogelijk financiële consequenties in de toekomst;
- bewustwording en mentaliteitsverbetering.

Maatwerk of standaardpakket?

Evenals risicomanagement is ook scholing tegenwoordig een kwestie van maatwerk. Informatie over de benodigde of gewenste scholing van werknemers kan op verschillende wijzen worden verkregen:

- uit de, wettelijk verplicht, uitgevoerde Risico-inventarisatie en –evaluatie (Ri & E);
- uit functioneringsgesprekken;
- door het opstellen van een Persoonlijk Opleidingsplan (POP) voor een werknemer.

Uit de verzamelde scholingsbehoefte van de werknemers, kan de scholingbehoefte van het bedrijf als geheel worden gedistilleerd. Maatwerkscholing kan betrekking hebben op de individuele medewerker, maar kan ook van toepassing zijn op het bedrijf als geheel.

Persoonlijk maatwerk bestaat uit invullen van 'ontbrekende kennis en/of vaardigheden' die voor de uitoefening van de taak noodzakelijk is. Dit kan een op de persoon afgestemde training zijn, maar ook een 'standaard' scholing, waarin wordt geleerd veilig en verantwoord om te gaan met gevaarlijke machines en/of werktuigen (motorzagen, bosmaaiers, hoogwerkers, enz.). Maatwerk voor het bedrijf betekent dat een afgebakende scholing wordt verzorgd, aangepast op de specifieke situatie. Dit is weliswaar duurder, maar zeker ook effectiever.

Het nut van VCA

Op het gebied van arbeidsomstandigheden is een breed pakket aan standaardscholingen voorhanden. De laatste jaren is ook in de golfsector regelmatig het VCA-traject (veiligheid checklist aannemers) aan de orde geweest als scholingsmogelijkheid op het gebied van arbeidsomstandigheden. Bij VCA-certificering moet onderscheid worden gemaakt tussen certificering van het bedrijf en de persoonsgebonden certificering (basisveiligheid-VCA1 of veiligheid operationeel leidinggevend - VOL-VCA).

Het VCA-traject is oorspronkelijk bedoeld voor aannemers die werken voor grote petrochemische bedrijven, om ze bewust te maken van de risico's die in deze branche gelden. Via groenbedrijven die werk uitvoerden op het terrein van petrochemische bedrijven is VCA-certificering ook in de groene sector beland. Gedurende een aantal jaren is een groene invulling van de certificering mogelijk geweest. Dit is echter niet meer van toepassing.

De inhoud van het VCA-examen is teruggebracht naar de oorspronkelijke inhoud, gericht op de petrochemische industrie. Het behalen van een VCA-certificaat is voor een golfbaan als bedrijf in principe niet interessant.

Een persoonsgebonden VCA-certificering kan om verschillende redenen interessant zijn:

- het is noodzakelijk als je werkt voor een aannemersbedrijf met een VCA-certificaat.
- het is goed voor je arbeidsmobiliteit. Het is tenslotte een algemeen erkend en gewaardeerd papiertje.
- het toont aan dat je scholing hebt gevolgd op het gebied van arbeidsomstandigheden, die aan een bepaalde standaard voldoen, ook al is de inhoud maar beperkt van toepassing. Dit kan ook voor de werkgever een argument zijn om in een VCA-scholing te investeren.

Maatwerk voor de golfbranche?

Zoals VCA-certificering in sommige gevallen een geschikt standaardtraject is, zo zal ook een min of meer standaard scholing voor "Bedrijfshulpverlening" (BHV) of beter "Hulpverlening geïsoleerde arbeid" (HGA) in veel gevallen toereikend zijn. Wanneer de implicaties van de Arbo-wet of de specifieke arbeidsomstandigheden op de golfbaan het zwaartepunt van de scholing moeten vormen, dan is een maatwerkscholing vele malen effectiever dan bijvoorbeeld het VCA-traject. Omdat de Arbo-situatie op de verschillende golfbanen niet zo heel veel van elkaar verschilt, lijkt het logisch om eens na te denken over een stukje maatwerk voor de golfbranche als geheel.

Arnold Bakker, Trainer arbeidsomstandigheden bij IPC Groene Ruimte.
Ernst Bos, docent onderhoud golfbanen en sportvelden bij IPC Groene Ruimte

IPC Groene Ruimte in Arnhem is een opleidings- en adviescentrum op het gebied van bosbouw, milieu- en cultuurtechniek, groenvoorzieningen, natuur- en landschapsbeheer, Arbo en veiligheid. IPC biedt trainingen aan voor vakmensen, waarbij praktische vaardigheden centraal staan. IPC adviseert beheerders, bestuurders en eigenaren van ons landelijk en stedelijk gebied bij de instandhouding en ontwikkeling van een duurzame leefomgeving.
IPC Groene Ruimte, Postbus 393, 6800 AJ Arnhem, T (026) 355 01 77, I www.ipcgroen.nl

